

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

תיק 1141345/13

ב"ה

בבית הדין הרבני האיזורי בנתניה

לפני כבוד הדיינים:

הרב אברהם מייזלס, הרב אריה אוריאל, הרב אברהם דב זרביב

המבקשת: פלוני
נגד

(ע"י בא כח עו"ד פלג לידר)

המשיב: פלונית

(ע"י בא כח עו"ד לירוז בן שטרית כץ)

הנדון: העברה/פסילה של הרכב או דיין

פסק דין

החלטה

בפני בית הדין מונחת בקשת האישה ובא כוחה לפסולת הרכב בית הדין.

א. המדובר בתביעת גירושין כרוכה שהגיש הבעל בתאריך 19/11/17. התקיימו 3 דיונים בתיקים אלו, שעסקו בעיקר בנושא הילדים, היינו בעניין המשמורת והסדרי השהות, ולא בתביעה המרכזית, תביעת הגירושין.

ב. הסיבה שהדיונים עסקו בנושא משמורת והסדרי השהות נובעת מכך שהליך הפירוד בין ההורים הוא סוער וקיצוני, ומאבקם של ההורים נעשה באמצעותם ועל גבם של הקטינים, במיוחד ובאופן מובהק זה בא לידי ביטוי מצד האם, שמצויה במתח רב מאוד ולכן תגובותיה קיצוניות, כפי שזה ניכר בהופעותיה בדיונים בבית הדין ובהתנהלותה עם הילדים לאורך כל התקופה שהתיק מתנהל בבית הדין.

ג. אין ספק בכך שהאם מסורה ודואגת ביותר לילדיה המהווים את מרכז חייה. מאבקה האגרסיבי כנגד האב במהלך הפירוד ביניהם, שכאמור נובע מהמתח הנפשי שהיא מצויה בו וגורם לה פחד שמא היא תאבד את מעמדה כהורה המשמעותי בחיי הילדים, לחילופין עז רצונה לגרום לאב להיות במעמד נחות כלפי הילדים, ובהחלט ייתכן והיא היתה רוצה שעם הפירוד שלה מבעלה ייפרדו הילדים מאביהם, ולכן האם כיום באמצעות בא כוחה הנוכחית (שזו כבר מייצגת השלישית של האם בתיקים אלו, לאחר שהקודמות פוטרו ע"י האם), מנהלת מלחמת עולם כנגד כל הגופים והרשויות כדי לגרום לניכור בין הילדים לאביהם.

ד. זו הסיבה שבית הדין נאלץ להשקיע מאמץ אדיר בתיק זה רק בנושא הילדים, שכאמור כל הדיונים וכל ההחלטות שהן רבות מאוד בתקופה יחסית קצרה מאז שתיק זה מתנהל בפני בית הדין, עסקו רק בנושא הילדים.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ה. השקפת בית הדין הנ"ל מגובה בכל התסקירים שניתנו בתיק זה (מספר התסקירים משירותי הרווחה שניתנו בתיק זה יחסית הוא רב ביותר בהתאם לתקופה יחסית קצרה שהתיק מתנהל בבית הדין), אשר קובעים חד-משמעית שהתנהגותה של האם בהליך הפירוד אינו מאפשר לה לראות את צרכיהם של הילדים, היות והיא מתקשה להפריד בין תחושותיה כלפי האב לבין צרכי הילדים הזקוקים לאב, "והיא נלחמת בו למרבה הצער, גם דרכם ועל גבם מבלי להיות מודעת לכך שעושה כן".

סוף ציטוט מהתסקיר הראשון שהוגש לתיק מתאריך 23/1/18, ועד לתסקיר האחרון שהתקבל בבית הדין בתאריך 7/11/18 (מבלי שבית הדין ביקש תסקיר) מתוך רצונם של שירותי הרווחה לעדכן את בית הדין לאיזה מצב נוראי התדרדרו הילדים ע"י האם.

אצטט את סיום התסקיר האחרון:

"אנו רואים בדאגה רבה את הידרדרות הקשה והקונפליקט ההורי, וחרדים למצב הילדים הנמצאים בנייתוק מאביהם ומחוץ למסגרת לימוד זה למעלה מחודשיים".

ו. עובדות אלו יש בהן די והותר להבין את מהותו הקשה והמזעזעת של תיק זה שעליו מוגשת בקשה לפסילת הרכב, כאשר כל מגמתו של בית הדין היא אחת ויחידה, להציל את שני הילדים המסכנים מחורבן אישי טוטאלי.

ז. כאשר אנו עוסקים בעניין הילדים, לבית הדין אין שום עניין בהורים עצמם, ואין הצדדים בראש מעיינו של בית הדין בפרט בשלב זה, שנושא הגירושין נדחק הצידה. כל עניינו של בית הדין נתון אך ורק לשני הילדים המסכנים כאמור למנוע את ההרס המוחלט שלהם.

לעומת האם ובא כוחה שעושות מאמץ משותף מקסימלי ולא בוחלות בשום אמצעי כדי לטרפד את טיפולו של בית הדין בילדים, ואף תביעה זו לפסילת הרכב בית הדין, כמו גם הגשת תלונה לנציב תלונות הציבור על שופטים ודיינים, נעשתה רק מתוך מטרה אחת, למנוע מבית הדין להוציא החלטות בנושא הילדים שאינן תואמות את מטרותיה האישיות הנובעות רק מתוך שיקול אישי מבלי להתחשב כלל בטובת הילדים, והתנהגותה אף גורמת להתרסקות נפשם הרכה של הילדים.

ח. סעיף 19א. לחוק הדיינים תשט"ו-1955 קובע כללים ברורים מה הן העילות להגשת בקשה לפסלות הרכב, לחילופין העילות שנקבעו כדי למנוע מדיין לשבת בדין, ובהעדר אותן עילות המנויות בחוק אסור לדיין לפסול את עצמו בפסילה שאינה על פי ההלכה או על פי חוק נוגדת את חובת הדיין לדון דין לאמיתו, והיא עלולה חלילה לגרום לעיוות הדין.

אלו הם הכללים בחוק הנ"ל:

"19א. (א) דיין לא יישב בדין אם מצא, מיוזמתו או לבקשת בעל דין, כי קיימות נסיבות שיש בהן כדי ליצור חשש ממשי למשוא פנים בניהול המשפט.

(ב) בלי לגרוע מהוראות סעיף קטן (א), דיין לא יישב בדין בודעו שמתקיים אחד מאלה:

(1) צד להליך, בא כוחו או עד מרכזי, הוא בן משפחה של הדיין או שקיימת ביניהם קרבה ממשית אחרת;

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

(2) יש לדיין עניין כספי ממשי או עניין אישי ממשי בהליך או בתוצאותיו, בצד להליך, בבא כוחו או בעד מרכזי, או שלבן משפחה מדרגה ראשונה של הדיין יש עניין כספי ממשי או עניין אישי ממשי בהליך או בתוצאותיו, בצד להליך או בבא כוחו;

(3) בטרם התמנה לדיין היה הדיין מעורב באותו עניין הנדון בהליך שלפניו כבא כוח, כבורר, כמגשר, כעד, כיועץ מקצועי, כמומחה, או בדרך דומה אחרת.

לשון סעיף החוק הנ"ל מופיע גם בסעיף 15(א) לכללי האתיקה לדיינים תשס"ח-2008, ובנוסח דומה נכתב בסעיף 77א' לחוק בתי המשפט (נוסח משולב) תשמ"ד-1984.

מעיון בכל העילות הנזכרות בתיק שבפנינו מתברר, שלמעשה אין בהן משום סיבה לקבוע פסלות הרכב.

ט. בבקשת האישה ובא כוחה שנכתבה עם שלל טענות לפסילת ההרכב, אין אף לא אחת מהן שנכנסת בגדרי הוראות סעיף 19א. לחוק הדיינים.

עיקר תלונתה של האישה ובא כוחה מתבססת על העובדה שבעלה הוא יושב-ראש האיגוד המקצועי של עובדי המדינה במרחב נתניה, בשל כך יש לעובדי בית הדין כמו גם לדיינים היכרות וקשרים עם בעלה.

לדברי האישה, לאחר שהעלתה טענות אלו בפני כב' הדיינים היא זכתה "ליחס עויין", ומאותו רגע בית הדין התנכל לה ובקשותיה לא זכו להתייחסות הראויה.

כאמור, עיקר תלונתה של האישה ובא כוחה הינה:

"מאחר שלבעל קשרים ישירים עם כל בתי-הדין הרבניים במדינה, יש לאפשר לה לקבל את יומה באמצעות מערכת המשפט של מדינת ישראל בבתי המשפט למשפחה בישראל".

וכבר כאן נשאלת השאלה האם אין לבעל קשרים גם עם בתי-המשפט בישראל בתוקף תפקידו, האם רק בתי-הדין קשורים לאיגוד המקצועי של עובדי המדינה ובתי המשפט לא?

אם כן, "מאי אולמיה האי מהאיי"?

י. אולם לגופה של התלונה חובה להגיב בצורה חריפה ביותר לדברי הבלע והטלת הדופי של האישה ובא כוחה בדייני ישראל. בתי הדין הרבניים כפופים אך ורק לתורת ישראל, להלכה היהודית וכמובן לחוקי המדינה ללא שום שיקולים אחרים.

הרא"ש בתשובותיו (בכלל ע"ח אות ג') כותב:

"תורת אמת וחוקים טובים ומשפטים ישרים נתן הקב"ה לעמו ישראל על ידי משה רבינו עליו השלום, דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום, צדיקים ילכו בם ופושעים המתנכלים לעקש הישרה להגדיל שקל במאזני מרמה חייבין חכמי ישראל לסכל עצתם ולבטל מחשבותם. ועל זה נאמר צדק צדק תרדוף, ואמרו חכמים דין אמת לאמיתו לאפוקי מרומה.

.....

ובאתי לשבור מלתעות עול ולהפר מחשבות ערומים ולא יפיקו זממם ולהודיע ולבאר שאין במתנה זו ממש, לפני שידוע וניכר באומדנא דמוכח שלא גמר

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בלבו להקנות אלא להכריח נכסיו מבעלי חוביו וילווה ויאכל ממון של אחרים ולא ימצאו לגבות ממנו.

.....

ומצינו בדברי חכמים שבטלו עצת המערימים כדאמרינן בפרק המקבל בדינא דבר מצרא זבן גריוא דארעא במציעתא דארעא חזינא אי עידית היא אי זיבורית היא אמרינן משום עידית זבן משום זיבורית זבן ואי לאו עמרה היא ומפקינן לה מיניה. והדברים ק"ו ומה התם דתקנת חכמים בעלמא היא דינא דבר מצרא משום ועשית הישר והטוב נתחכמו חכמי התלמוד לבטל ערמתו ולא תעשינה ידיו תושיה, על אחת כמה וכמה הבא לגזול חברו ולעבור על דברי תורה שנבטל ערמתו.

.....

מכל הלין חזינן דכל הרוצה להערים להפקיע תקנת חכמים ולעשות לחברו תחבולה לכדוהו חכמים בערמם ועמדו כנגדו להפר עצתו ולבטל מחשבתו הרעה. ואנו נדון דבר מדבר ונלמוד דבר מדבר כי חכמי התלמוד לא הספיקו לכתוב כל הנולדות העתידות לבא המתחדשות בכל יום אלא שהבאים אחריהם יוצאים בעקבותיהם ומדמין מילתא למילתא."

דבריו של הרא"ש חוצבים יסודות עקרוניים בגישה של המשפט העברי מהו תפקידו של דיין, וכיצד עליו לנהל את תיק התביעה המונח לפניו.

תפקידו מחייב אותו לדרוש ולחקור היטב לברר את הנתונים העובדתיים, ולא רק זו, אלא אף את הנסיבות שאופפות את אותן עובדות כדי להגיע לחקר האמת, הדיין אינו יכול להסתפק בקריאת כתבי טענות ומנגד כתבי הגנה, ושמיעת באי כוח הצדדים, אלא חובתו, לשמוע את בעלי הדין עצמם ולהתרשם ישירות מדבריהם ומאופן הבעת דבריהם. מסיבה זו אין חובה לפרט הטענות בכתב התביעה, ואין חובה להגיש כתב הגנה, ועיקר החלטות בית הדין מתבססות על האמת שמתגלה לדיינים בעת הדיון בהתאם לעומק הבנתם ושיקול דעת הנובע מניסיונם (כמובן שבית הדין לא מתעלם מהאמור בכתבי הטענות).

זה הטעם שאף אחרי שניתן פסק דין אין סופיות הדיון, מפני שהתורה דורשת לפסוק על פי האמת, ולכן אם מתגלות טענות חדשות שיש בהן בכדי לסתור את פסק הדין, על בית הדין לשמוע טענות אלו, ואם יתבררו עובדות שלא היו ידועות יסתור בית הדין את פסק דינו. לכן שונות תקנות הדיון בבית הדין הרבני, מסדר הדין האזרחי.

זה מה שקרוי שיטת המשפט ה"אינקוויזיטורית" שמשמעותה לחקור ולחקור ואף להיות יצירתי בחקירה (כמו המקרים שמובאים בתשובת הרא"ש הנ"ל). לשיטה זו השופט נוטל חלק אקטיבי מאוד בחקירה ויכול לשלות עובדות שבעלי הדין בחרו להעלים ממנו. בהבדל משיטת המשפט ה"אדברסרית" שהיא שיטת המשפט הנהוגה בבתי המשפט האזרחיים בה תפקידו של השופט שמשמש כמכריע פאסיבי רק על פי הנתונים העובדתיים שמובאים בפניו ע"י הצדדים, ואינו פועל אקטיבית בחיפוש אחר נתונים נוספים שלא הובאו בפניו לצורך קבלת החלטה.

ניתן להמחיש זאת מהמקרה דנן. ביום 23/1/18 ניתן תסקיר ראשון בעניינם של שני הקטינים, שירותי הרווחה הציעו מספר חלופות בנושא משמורת והסדרי שהות.

בסופו של התסקיר המליצו שירותי הרווחה על משמורת משותפת, והסדרי שהות אצל האב בימים ב' ו- ד' מסיום המסגרת הלימודית ועד הבוקר למחרת, ובסוף שבוע בכל סוף שבוע שני לסירוגין מסיום המסגרת הלימודית ביום ו' ועד שעה לאחר צאת השבת.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בתאריך 28/1/18 הגישה האם ובא כוחה תגובה ארוכה ביותר, ובתגובה תקפה באופן בוטה את התסקיר ואת עורכת התסקיר.

לאחר שהתקיים דיון בתאריך 29/1/18, קבע בית הדין בפסק הדין שניתן בתאריך 9/2/18 הסדרי שהות מדורגים של הקטינים עם האב ולא כפי שקבע התסקיר כאמור לעיל, וזאת משום שבית הדין לא מקבל כל המלצות תסקיר כפי שהן, אלא לאחר שהוא מקיים דיון בין הצדדים ומתרגם מהצדדים עצמם ומטענות באי כוחם. לא אחת זה גורם לבית הדין לשיקול דעת שונה מההמלצות המקצועיות שהוגשו לפניו וממילא הכרעתו אינה בהכרח זהה להמלצה.

הסטייה של בית הדין מהמלצות שירותי הרווחה היו לטובת האם, אשר טוענת שבית הדין היה מוטה לאורך כל הדרך לטובת האב. בהחלטה זו מוכח שאין הדבר כך.

על אף שבית הדין כאמור הסכים רק באופן חלקי להמלצות שירותי הרווחה, בתאריך 28/3/18 בתגובה לפנייתו של האב לבית הדין להטלת סנקציות על האם בגין הפרת הסדרי ראייה, סירב בית הדין ליתן החלטה בנדון בהעדר תגובתה של האם, ובית הדין בהחלטתו הבהיר שככל והעובדות שמציין האב נכונות, הרי שהוא יבקש דיווח משירותי הרווחה וישקול תגובתו רק לאחר שתתקבל תגובת האם.

בית הדין היה זהיר מאוד לא להוציא החלטה כנגד האם, ולמרות שהאם התמהמהה מלהגיב, קודם שיקבל תגובתה ודיווח משירותי הרווחה, למרות שהיה ניכר מטענות האב שיש אמת בעובדות. ולמרות הזהירות שנקט בית הדין כלפי האם, מיד למחרת בתאריך 29/3/18 מגישה האם לבית הדין בקשה בהולה למתן החלטות, ותוקפת את בית הדין באגרסיביות כלשון הבקשה: "עסקינן בעיני דין ופגיעה בזכויות יסוד של האישה". וכבר אז רומזת האם ובא כוחה על כך שבית הדין כביכול מגלה העדפה לאב על פניה בכך שעל בקשותיו ניתנות החלטות מהירות יותר ממה שניתנו לבקשותיה.

למרות התנפלות האם ובא כוחה על בית הדין, מגיב בית הדין באותו היום באורך רוח וכותב:

"טענות האשה וב"כ לחוסר הגינות מצד בית הדין כלפיה, כאשר לדבריה הבעל זוכה ליחס מועדף בכל הקשור להחלטות בית הדין בבקשות הצדדים שמוגשות בתיק זה על בסיס יומי! מצער מאוד לקבל הערה שכזו שאין בה שמץ של אמת!"

ובית הדין מוכיח באופן פרטני אחת לאחת לטענות האישה ובא כוחה שכל בקשותיה של האישה נענו אחת לאחת באופן ענייני, ובסיום התגובה כותב בית הדין:

"לסיום: על הצדדים וב"כ לדעת שתיק זה אינו היחיד בבית הדין, ולא ניתן לצפות מבית הדין המטפל מידי יום בעשרות תיקים שייתן מענה מידי לבקשות שכאמור מוגשות מדי יום".

יא. ההערה בסיום תגובת בית הדין כוונה למעשה בעיקר לאם ובא כוחה שהיו מציפות את בית הדין בבקשות, וכל בקשה היא "בהולה" או "דחופה" שחייבת לקבל מענה מידי.

ואם חשבתם שהערתו של בית הדין הועילה, התשובה בוודאי שלא, אלא האם ובא כוחה המשיכה בלא שום התחשבות בזמן השיפוטי של בית הדין, ובפרט שבית הדין כבר השקיע זמן שיפוטי רב בתיק זה, וכפי שהתעלמה מהערתו של בית הדין כך היא התעלמה מהחלטות בית הדין.

יב. התעלמות האם ובא כוחה מהחלטות בית הדין הגיעו למצב שכאשר בית הדין מוציא החלטה בתאריך 3/7/18 לאור בקשת האב למנוע את העתקת מגורי האם עם הילדים

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מחוץ לעיר פלונית, וכותב בהחלטתו כי עד לקביעת משמורת, "בית הדין אוסר על עריכת שינויים במקום המגורים או מקום הלימודים של הילדים", האם ובא כוחה התעלמו לחלוטין מהחלטת בית הדין ורמסו ברגל גסה החלטה זו, ועשתה האם דין לעצמה וילידים וקבעה עובדה והעתיקה את מגוריה עם הילדים לעיר אלמונית.

יג. צעד כה קיצוני מצד האם, שלא רק שיש בו הפרה וביזיון החלטות בית הדין, אלא כל מטרתו של צעד זה הוא להותיר את האב רחוק ומנותק מחייהם של ילדיו.

בית הדין הוציא החלטה בתאריך 6/7/18 לאחר שהתקיים דיון:

"י' ישהה בימי הקייטנה בבית אביו ממוצאי שבת הקרוב (7/7/18) ועד לסיום הקייטנה בעיר פלונית על מנת שיוכל להופיע באופן מסודר מידי בוקר לקייטנה בעיר פלונית אליה הוא נרשם".

יד. כאמור, למרות שהאם רמסה ברגל גסה את החלטת בית הדין, אשר אמור לגרום לבית הדין להתעלם מבקשותיה של האם היות והאם אינה משתפת פעולה ואינה מקיימת את החלטות בית הדין, כאשר הגישה האם מיידיית עם מתן החלטת בית הדין הנ"ל בתאריך 6/7/18 שמצבו של הקטין י' בבית אביו הוא חמור ביותר והאב מזניח את בנו, וכאשר התנהגותה האובססיבית של האם כבר היתה מוכרת היטב לבית הדין, אף על פי כן הוציא בית הדין החלטה בה ביקש את תגובתו המיידית של האב. יתרה מכך, בית הדין בהחלטתו מתאריך 13/7/18 התרה באב, כי ככל ולא יגיב בתוך 48 שעות ממועד ההחלטה, ישקול בית הדין את צעדיו. מה שכאמור מלמד שקודם כל בית הדין התנהל בכל הנושא של הקטינים בזהירות, באחריות, כאשר מה שמנחה את בית הדין זה אך ורק שלומם וטובתם של הקטינים. למרות שבית הדין כבר למד להכיר את בקשותיה ה"בהולות" של האם, בית הדין לא היה מוכן לקחת אפילו סיכון קלוש הפוגע בטובתו של הקטין. ולכן תגובתו של בית הדין היתה לוחצת מאוד.

טו. אלא שכרגיל כפי שכבר הארכנו לעיל האם לא ממתינה ולא מתחשבת בהחלטות בית הדין, והיא קובעת עובדות אימפולסיביות קיצוניות. ואף בקטע הזה, בתאריך 20/7/18 שהוא היום האחרון לקייטנה בעיר פלונית שהשתתף בה י', נעלם הקטין מבית אביו, האב גילה זאת תוך מספר דקות, ומיד התקשר למשטרה ודיווח על היעלמותו של הקטין, ולאחר כחצי שעה הודיעה לו המשטרה כי הקטין נמצא עם אמו.

לבית הדין היה ברור שהאם גרמה לקטין בדרך כזו או אחרת להיעלם מבית האב, שהרי המציאות היא בלתי אפשרית שהקטין עזב ביוזמתו את בית אביו כאשר האם נמצאת במרחק נסיעה של כשעה וחצי מעיר פלונית לעיר אלמונית, כך שבהחלט ניתן היה לראות במעשה זה מצד האם אקט של "חטיפת הקטין" למרות שבית הדין בהחלטתו נזהר מלהגדיר כך את ההתרחשות, ויחד עם זאת הוציא בית הדין בתאריך 24/7/18 החלטה אופרטיבית קצרה אולם חריפה ביותר כנגד האם, ובין השאר דרש מהאם אולטימטיבית להשיב את הקטין לבית אביו, ועל כל יום של עיכוב ביצוע החלטת בית הדין תחויב בתשלום לאוצר המדינה בסך 300 ₪.

כדרכה האם שמה ללעג את החלטות בית הדין ולא ביצעה את מה שחייב אותה בית הדין.

טז. לאור כל התרחישים המסוכנים הוציא בית הדין החלטה בתאריך 28/7/18 מפורטת בעניין הקטינים, ועיקר לשון ההחלטה כדלקמן:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

"המקרה הנדון בפנינו הוא מקרה קשה ביותר, בו שני הקטינים נחשפים ומשמשים כלי נשק למלחמה שמנהלת האם כלפי האב. מלחמות בין הורים שנפרדו מוכרות היטב לבית הדין, אבל במקרה המלחמה כבר הגיעה לאיבוד שליטה מוחלט ובפרט מצד האם, ושני הקטינים ובמיוחד הבן הגדול נחבטים בתקופה האחרונה באופן מזעזע, וכל זה נובע כאמור מהתיעוב שקיים בין ההורים, ובפרט מהתסכול של האם כלפי האב שמשליכה אותו באופן בוטה ביותר גם כלפי כל הגורמים המטפלים והעוסקים בכל תקופת הליך הפירוד המורכב בין הצדדים.

למרות שהתיק מתנהל בבית הדין יחסית זמן קצר (חצי שנה) החומר שהצטבר בתיק במהלך הזמן הקצר הוא רב ביותר שעוסק ברובו בהליך הרסני שעוברים הקטינים.

אלא שלאחרונה חלה הסלמה חריפה, כאשר האם החליטה החלטה חד צדדית וקבעה עובדה, והעתיקה את מגוריה עם הקטינים הרחק מהעיר פלונית בה התגוררו הצדדים לעיר אלמונית, כאשר המשמורת היא משותפת, ולא זו בלבד אלא בית הדין הוציא החלטה בתאריך 3/7/18 האוסר על האם להעביר את הקטינים מחוץ לעיר פלונית, האם כאמור התעלמה מהחוק ומפירה ברגל גסה את החלטת בית הדין.

כמובן שלצורך כך האם קרעה את הבן הגדול מהקייטנה, ואת הבן הקטן ממסגרת הגן, צעד זדוני שכזה אין לו פירוש אחר, מלבד פגיעה באב ע"י ניתוק הילדים ממנו וכן ניתוק משירותי הרווחה בעיר פלונית (לאם טענות קשות ביותר כלפיהם) ולהעבירם תחת חסות שירותי הרווחה אלמונית...."

מתוך החלטה זו, ולאחר שבית הדין גם התייעץ עם עו"סיות יחידת הסיוע שע"י בית הדין, קבע בית הדין להעביר את שני הילדים למשמורת זמנית לידי האב ל- 3 חודשים, תוך שהאב ירשום את הקטינים למסגרות חינוכיות בעיר פלונית, וכן קבע לאם זמני שהות עם הקטינים וכן שעות לקשר טלפוני עם הקטינים.

בית הדין ראה לנכון להוסיף בסיום החלטתו מתוך היכרותו את התנהלותה של האם לאורך כל תקופת ההליכים בבית הדין, חשש מאוד בית הדין מהאם שאפילו בזמני השהות שנקבעו בהחלטה הנ"ל תנצל אותם האם לרעה, ולכן הוסיף בית הדין וכתב שבית הדין מתרה באם לבל תנצל את הסדרי השהות עם הקטינים להסתה כנגד האב, כי אז ישקול בית הדין את קיומם של הסדרי השהות בין האם לקטינים במרכז קשר בלבד תחת פיקוח.

יז. האישה ובא כוחה הזדרזו להגיש ערעור לבית הדין הגדול ובקשה לעיכוב ביצוע החלטת בית הדין הנ"ל. ובית הדין הגדול בהחלטתו מתאריך 14/8/18 דחה על הסף את הבקשה.

אלא שכאמור לעיל, לא החלטות בית הדין האזורי והגדול ולא שירותי הרווחה, לא של עיר פלונית אף לא של עיר אלמונית, ולא משטרת ישראל, יעצרו את האם מהבריחנות שהיא מגלה כלפי כולם על גבם השחוח של הקטינים.

יח. לאחר החלטת בית הדין הנ"ל מתאריך 28/7/18, הוציאו שירותי הרווחה תסקיר בתאריך 5/9/18, ובעמוד 8 לתסקיר כותבת העו"ס לסדרי דין:

"כאמור, קבע בית הדין בהחלטתו מיום 28/7/18 כי המשמורת תהיה אצל האב ואף פירט את זמני השהות של האם. למרבה הצער, האם מתנגדת להחלטה, אינה משתפת פעולה ועד למועד זה טרם הועברה המשמורת בפועל. ניסיון להעברת המשמורת בסיוע עו"ס לחוק נוער בעיר אלמונית

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

והמשטרה לא צלח, הכל כאמור בעדכון. גם אנו סבורים, כי נוכח מעבר הדירה של האם לעיר אלמונית והקושי שלה לשמור על מקום האב בחיי הילדים, נכון יהיה כי הילדים יישארו בעיר פלונית במשמורת האב עד לקבלת דו"ח המסוגלות ההורית, אותו הופנו ההורים לקבל.

הוצע לאם לבצע את ההעברה דרכנו, אך ללא הועיל.

אנו מודאגים מכך שהחלטת בית הדין אינה מתבצעת, כי הקטינים אינם נמצאים עם אביהם ואף אינם מגיעים למסגרות הלימוד אליהן הם רשומים.

אנו ממליצים כי כבוד בית הדין יורה למשטרה לסייע בהעברת הילדים למשמורת האב.

בסיום תסקיר נוסף, מתאריך 7/11/18, כותבת העו"ס לסדרי דין:

"אנו רואים בדאגה רבה את ההידרדרות הקשה של הקונפליקט ההורי, וחרדים למצב הילדים הנמצאים בניתוק מאביהם ומחוייב למסגרות לימוד זה למעלה מחודשיים. אנו חושבים כי יש לנקוט בכל האמצעים האפשריים לצורך אכיפת החלטת כבוד בית-הדין בדבר העברת המשמורת לאב והחזרת הילדים למסגרות הלימוד, לרבות שקילת מינוי אפוטרופא לדין לקטינים".

יראה המעייין עד להיכן הגיעו המלצות שירותי הרווחה.

יט. מעתה נחזור לראשית הדברים שכתבנו לעיל בטענת האישה לפסלותו של הרכב בית הדין בשל ניגוד עניינים עקב תפקידו של הבעל מול בית הדין, ובהמשך לדברים שכתבתי בסעיף ט' שטענה זו לא רק שכאמור אינה נכללת בהוראות סעיף 19.א. לחוק הדיינים, אלא שיש להוסיף.

בתי הדין הרבניים הם חלק ממערכת המשפט בישראל, והדיינים אינם חברים בארגון עובדים ואינם חברים בהסתדרות. טענה זו שמעלה האישה ובא כוחה היא פשוט הזויה, ואשתמש במה שכתב ביחס לטענה זו שופט ביהמ"ש העליון (בדימוס), שכיום משמש כנציב תלונות הציבור על שופטים ודיינים, השופט אורי שוהם, שאף אליו כאמור הגישו האישה ובא כוחה תלונה לפסילת ההרכב בטענה למשוא פנים. וכמובן שתלונתן נדחתה, וההרכב אף זכה לשבחים בגין פעילותו בתיק. וכך מגיב השופט אורי שוהם בתגובתו מתאריך 3/1/2019 לתלונת האישה ובא כוחה:

"אין בעובדה שהבעל הוא יושב ראש האיגוד המקצועי של (...) במרחב עיר פלונית, בכדי לפסול את בתי הדין הרבניים בכלל, ואת בית הדין בנתניה בפרט, מלדון בעניינה. לטעמי מדובר בטענות בעלמא והמתלוננת לא הביאה, ולו ראשית ראייה התומכת בטענותיה החמורות בדבר יחס של איפה ואיפה כלפיה מצד דייני בית-הדין ועובדיו".

דבריו של השופט אורי שוהם עולים בקנה אחד עם מה שנקבע כאמור בסעיף 19.א.א):

"דיין לא יישב בדין אם מצא מיוזמתו או לבקשת בעל דין, כי קיימות נסיבות שיש בהן כדי ליצור חשש ממשי למשוא פנים בניהול המשפט".

המחוקק מדגיש "חשש אמיתי" ולא הפרחת טענות הזויות. בעל דין יכול לפסול דיין או הרכב רק אם יביא ראיות מבוססות המעידות על התנהגות פסולה, ולא מתוך תסכול מההחלטות, וכפי שמוכח בספר שורת הדין (חלק ט' עמ' תנ"ז) מה שכתב הרב אברהם שפירא כנשיא בית הדין הגדול:

"הנימוק שניתן, שמכיוון שב"כ הבעל העלה חשדות נגד בית הדין, לכן אין בית הדין יכול להמשיך בדיון, אינו נימוק כלל, ואף משמש תקדים מסוכן.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

תגובה כזאת של כניעה להטלות דופי בבית הדין, עלולה להביא לידי שיתוק של עבודת בית הדין. במקום לדחות בתקיפות תעלולים של בעל דין כשבית הדין יודע שדבריו מנוגדים לאמת, נכנעים לדרישתו המחוצפת, וכדי ביזיון וקצף".

כ. זאת ועוד, יש לשים לב אימתי הוגשה הבקשה לפסילת ההרכב, רק לאחר מספר דיונים שנמשכו למעלה מחצי שנה מאז הדיון הראשון שהתקיים בתאריך 29/1/18.

כידוע טענה לפסלות הרכב יש להעלות מיד לאחר שנודעה לטוען עילת הפסלות, ולא לנצור את טענתו ולשחררה לעת מצוקה משפטית, כפי שנקבע בתקנה 471ב לתקנות סדר דין אזרחי הקובעת:

"בתחילת הדיון בתובענה או בערעור, ולפני כל טענה אחרת רשאי בעל הדין לטעון טענות פסלות; לא היה באפשרותו לטעון טענת פסלות בשלב האמור, רשאי הוא לטענה לאחר מכן, ובלבד שיעשה זאת מיד לאחר שנודעה לו עילת הפסלות."

לא ייתכן בשום אופן לקבל טענה לפסילת הרכב כאשר בעל הדין יודע על קיומה של העילה לפסילת ההרכב כאמור לטענתו בשל ניגוד עניינים, טענותיה של המבקשת אינן חדשות, שהרי היא כבר העלתה אותן כמעט בתחילת הליך הדיונים בנושא הילדים כנגד שירותי הרווחה. כפי שראיתי בהחלטה בתיק בית הדין הרבני ת"א (בהרכב הרבנים הגאונים: דב דומב, אבירן הלוי, יצחק זר) שציטטו מדבריו של השופט שמגר:

"טענת פסלות שופט היא מקדמית שבמקדמית".

והסביר את דבריו השופט שמגר כפי שהובא בהחלטה הנ"ל:

"קביעת התחימה של הזמן כמתואר היא מובנת, המחוקק ביקש להגביל את הטיעון לנושאים מריטוריים, ולהימנע מן ההימור על תוצאות הדיון כגורם המשפיע על הכוונה להעלות את הטענה. אין הוא רואה לאפשר ציפיה להתפתחויות נוספות, תוך תהייה של בעל הדין על כך אם כדאי לו להעלות את הטענה, אם יש אפשרות ממשית של משוא פנים יעלנה, ואם יש באפשרות האמורה יסוד ממשי, גם חבל לאבד זמנו של בית המשפט ושל בעלי הדין ולתת לדיונים להמשך, במקום לדון בתחילה בטענה לגופה."

בספרו של ד"ר יגאל מרזל "דיני פסלות שופט", מביא שלל של פסקי דין בעניין איחור בהגשת בקשה לפסילת הרכב או שופט. נצטט את אחד מהביטויים המובאים בשם השופט חשין,

"טענת פסלות אינה בגדר "נשק סודי" אשר אותה שומר באמתחתו מי שגורס דבר קיומה של טענת פסלות, עד שיבוא מועד נוח להעלאתה. מי שמבקש להעלות טענה כאמור, חייב לעשות כן בהזדמנות הראשונה הנקרת לו, הינו בישיבה הראשונה של בית המשפט המתקיימת לאחר שנודעה לו עילת הפסלות."

התנהגות זו מצד האישה ובא כוחה מוכיחים את חוסר תום הלב וחוסר כל התחשבות בצד שכנגד וגרימת בזבוז זמן שיפוטי רב לבית הדין.

זאת ועוד, השימוש בבקשה לפסילת הרכב, וכפי שכינה אותה השופט חשין כ"נשק הסודי", אם תינתן לכל בעל דין הזכות להעלות טענה בכל שלב ובכל זמן בהליך ההתדיינות, התוצאה תהיה הרת אסון שבעל דין ינצור את "נשקו הסודי" או "הקטלני" לעת מצוא כאשר יתאים לנוחיותו של בעל הדין. באמצעי זה יוכל בעל הדין להלך אימים על הדיין ולגרום לדיין שלא יוכל

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לנצל את הדיונים בהתאם להבנתו ושיקוליו, אלא תמיד יהיה נתון ללחץ להוציא החלטות הנוחות לצדדים, מחשש שמא ייפסל כדיין בלתי אובייקטיבי עם משוא פנים לצד כזה או אחר. לחילופין זה ירפה את ידיהם של דיינים להשקיע במתן החלטות בתיק הנדון, שהרי כל החלטה שאינה נוחה לאחד הצדדים מיד הוא משחרר את הנצרה מהנשק הנצור בידיו ומגיש בקשה לפסילת הרכב.

לכן הדבר פשוט וברור שכל טענה למשוא פנים עקב ניגוד עניינים יש להגיש מיד עם היוודע נתון זה, ובמקרה דנן אם היה בדל של אמת בטענה זו, וכפי שכבר כתבנו שהיא משוללת כל שמץ של אמת, הרי שזה כבר היה ידוע בתחילת ההליך, וכפי שבא כוחה הקודמת של האישה השתמשה בטענה זו כדי להטיח אותה נגד שירותי הרווחה.

כא. דבריה של האישה ובא כוחה שבית הדין גילה יחס עויין למבקשת בעת שהעלתה את טענותיה בקשר לקשריו של בעלה לשעבר עם בית הדין מכוח תפקידו באשר להיכרות מוקדמת ולניגוד עניינים, התעלמו מטענותיה הקשות והמשיכו בדיון מבלי להתייחס לכך בהחלטה, מבלי לציין כי הדבר ייבדק.

לכל דבריה של האישה ובא כוחה אין כל אסמכתא ולא המציאה בדל של הוכחה לדבריה, אלא כל דבריה הם רק הכפשות והטלת דופי בבית הדין. שהרי אחת מההוכחות של האישה ובא כוחה למשוא פנים מצד בית הדין כלפי האישה, היא בכך שבית הדין הוציא החלטות בתיק זה באישון לילה, או סמוך לכניסת השבת, שכל זה נובע לדברי האישה ובא כוחה נובע מהקשרים האישיים של בית הדין עם בעלה. הרי דברים אלו פשוט מגוחכים והם רק מוכיחים כמה שטענותיה של האישה ובא כוחה למשוא פנים הן חסרי שחר. וכמו שנציב תלונות הציבור כתב שאם טענות שכאלו יש רק לשבח את הדיין שיושב וכותב החלטות בשעת לילה מאוחרת או בסמוך לכניסת השבת שכל זה מעיד על מסירתם של הדיינים לתיק זה.

כב. כמו כן מתח בין שופט לבעל דין ופרקליטו, אין בו כדי לבסס טענה על עוינות (ראה ע"פ 542/88 רחמים זבריקו נ' מדינת ישראל. לא פורסם.) וכפי שקובעת ההלכה דברים מפורשים בעניין זה בשולחן ערוך (הלכות דיינים סימן ז' סעיף ז').

"אסור לאדם לדון למי שהוא אוהבו ... ולא למי ששונאו אלא צריך שיהיו השני בעלי דינין שווים בעיני הדיינים ובליבם ואם לא היה מכיר את שום אחד מהם ולא את מעשיו, אין לך דיין צדק כמוהו".

אולם, טענת עוינות או סלידה של בעל הדין כלפי הדיין כדי לפסלו, יש צורך להוכיח זאת, כפי שמוסיף (שם) הרמ"א:

"מי שאומר על הדיין שהוא שונאו או אוהב בעל דינו אינו נאמן וצריך ראיה לדבריו".

ובסמ"ע (שם ס"ק כ"ג) כותב:

"לשון הטור צריך להביא ראיה שלא דיבר עמו ג' ימים באיבה".

ראה מה שכתב הרא"ש (כלל נ"ו אות ט') בתשובתו:

"את אשר שאלת על אויב ושונא שפסולין לדין, אם הבעל דין אומר לאחד מן הדיינים שהוא שונאו או אוהב בעל דינו אם יש להעמיד דבריו ויסתלק הדיין מלדונו או אם צריך להביא ראיה על דבריו. ... דע, כי אין לנו אלא מה שאמרו חז"ל וכו' אוהב זה שושבינו ושונא כל שלא דיבר עמו ג' ימים באיבה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

וכו' ... וצריך הבעל דין לברר בעדים שלא דיבר עמו ג' ימים באיבה. אם אין הדיין מודה לו אבל בדיבורו אינו מהימן, דאם לא כן יפסול כל הדיינים, ושנאה שבלב לא תוכל להתברר ולא נחשדו ישראל על כך. ואף אם אינו שונאו כל כך הדיין מוזהר שלא לדונו לכתחילה וכו' ... אבל אם הוא רוצה לדון אין בעל דינו יכול לפוסלו".

המורם מהאמור, בעל הדין הטוען לעוינות או חוסר אמפתיה מצד הדיין כלפיו, עליו להוכיח באופן ברור נסיבות עובדתיות המעידות על כך.

כג. ברצוני להוסיף בסיום החלטה זו, דברים שכתבתי בעבר בפסק דין העוסק באותו עניין בתיק שמספרו 947270/11 נתניה.

בשאלות ותשובות המהרשד"ם (חושן משפט סימן ב') קובע גישה מאד משמעותית בעלת השלכות יסודיות בנושא פסילת דיין מחשש להטיית דין.

המקרה עליו נשאל המהרשד"ם, הוא כאשר ראובן פנה בשאלה לדיין פלוני על סכסוך שיש לו עם שמעון. לאחר כמה שנים באו שני בעל הדין הנ"ל להתדיין בפני אותו דיין בסכסוך זה שהיה ביניהם, אחד מבעלי הדין (כפי הנראה מהשאלה שם מדובר בתובע) רוצה לפסול את אותו דיין, מאחר וכאמור הוא כבר חיווה את דעתו בעבר כאשר ראובן שאל אותו בנושא הדין, וכן טענה נוספת העלה שם לפסול את אותו דיין. כותב שם המהרשד"ם בתשובתו:

"מדת חסידות ודאי לא קאמינא, דאין ספק שמדת חסידות הוא שיסתלק הדיין ולא ירצה לדון בין מכח טענה ראשונה ובין מכח הטענה השנית. אלא שאם באנו לידי כך אם ימצא אחד מהכתות עשוק בדינו מחמת הסתלקות הדיין לקתה מדת הדין, ואין ראוי לנהוג במדה זו אחר שנמשך ממנה נזק וכמו שיתבאר מדברי המהרי"ק שרש כ"א"

המתבאר מדברי המהרשד"ם, כאשר דיין צריך לקבל החלטה האם לפסול את עצמו מלדון, צריך לשקול מספר אלמנטים. (א) האם קיימת סיבה מוצדקת לפסילתו. (ב) במידה ואכן קיימת סיבה מוצדקת לפסילת הדיין הדבר משתנה בהתאם למהות הסיבה, אם הסיבה לפסילת הדיין נובעת מעיקר הדין, כגון שקיימת קירבת משפחה בין הדיין לאחד הצדדים או באי כוחם, שאז הסיבה היא אבסולוטית, בודאי שהדיין חייב לפסול עצמו.

אולם אם הסיבה לפסול את הדיין אינה מעיקר הדין הפוסל את הדיין מלדון, אלא שיש חשש להטיית הדין או חשד למשוא פנים עקב נסיבות שיש בהם ממש שאז על הדיין להחמיר ולפסול עצמו, ויכול הוא גם להחליט שאינו פוסל את עצמו, פוסק המהרשד"ם שמאחר במקרים מעין אלו יש שיקול דעת לדיין האם לפסול את עצמו, עליו לשקול האם פסילתו תגרום נזק לצד השני ובכך לקתה מידת הדין.

ההסבר לכך, היות והסיבה לפסילת הדיין במקרים של חשש להטיית דין הם כדי שהצדק לא רק יעשה אלא גם יראה, אך אם בהסתלקותו של הדיין נגרם נזק לצד שכנגד, אז אמנם הצדק "כביכול" נראה אך לא נעשה.

מטרת הבקשה לפסילת ההרכב שהגישה האם ובא כוחה, היא רק כדי לחסום את בית הדין. כאשר האם ובא כוחה ראו שגלגלי השיפוט של בית הדין התחילו לנוע בכיוון ההפוך אליו חתרה האם לקרוע את הילדים מאביהם, ובית הדין הוציא החלטה הפוכה ממזימתה שהילדים יעברו למשמורת האב, את זה כבר האם לא יכלה לשאת, ואז פתחה האם ע"י בא כוחה במסע חבלה לסכל את החלטת בית הדין באמצעות הגשת בקשה לפסילת הרכב, וכן בהגשת תלונה לנציב

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

תלונות הציבור על דיינים ושופטים מה שגורם לבית הדין בזכוז רב של זמן שיפוטי כדי לכתוב החלטות ולהגיב, וכאמור במקרה הנדון העוסק בגורל חייהם של שני קטינים חסרי ישע בית הדין חייב לעשות הכל ככל יכולתו למען ייעשה צדק למענם וכל בר דעת רואה עד כמה החלטותיו של בית הדין צודקות כאשר האם עם בא כוחה מאמלת את ילדיה, ובית הדין עושה מאמץ בלתי נלאה למזער את הפגיעה בילדים. לפיכך החלטותיו של בית הדין בתיק זה לא רק שחפות מכל רבב של משוא פנים כלפי הצדדים, אלא שפניהם של בית הדין מוטות לטובת הילדים בלבד.

בשולי ההחלטה: אסיים בדבריו של המהרי"ק בתשובתו (שורש כ"א) (כפי שציין המהרשד"ם הנ"ל) העוסקת אף היא במקרה שקיים רק חשש למשוא פנים ואין הדיין פסול על פי דין, וכך הוא כותב:

"במקום שהחומרא באה לידי הפסד לאחרים, פשיטא ופשיטא שאין מקום לחומרא, דאדרבה מחוייב כל אדם להציל חבירו מהפסד ונזק ועשוק מיד עושקו, וכן נמי לשון דמתמירים על עצמן, דדוקא היכא שאין הדבר נוגע לאחרים...."

כלומר, במקרה כמו זה שאנו עוסקים בו, שחובתו של בית הדין לדאוג לטובתם ושלומם של הילדים, בית הדין אינו יכול להרשות לעצמו "לוקסוס" שכזה להסתלק מהתיק, שהתוצאה המידית נזק לקטינים.

מסקנות:

- א. בקשת האם ובא כוחה לפסילת הרכב הוגשה בחוסר תום לב מובהק, ויש לדחותה על הסף.
- ב. בית הדין מחייב את האם בתשלום הוצאות בסך 25,000 ₪, בגין פגיעה קשה בזמנו הדחוק מאד של בית הדין הן בהגשת בקשה זו, והן בגין הגשת תלונה לנציב תלונות הציבור על שופטים שנדחתה על כל חלקיה (כלשון הנציב בהחלטתו), וכן בגין הפרה ורמיסת כל החלטות בית הדין שניתנו בעניין הילדים.
- ג. כל החלטות בית הדין שניתנו עד היום בתיקי הצדדים הן שרירות.

הרב אברהם מייזלס – י"ר

קודם חתימתי אוסיף כדלהלן:

מהדיון הראשון בו נכחתי בתיק זה, התנהגות האם הייתה לא עניינית. ניכר כי האם מוצפת רגשית, והיא מפנה טענות קשות, ללא כל סימוכין, לכל הגורמים המטפלים בתיק. החל מעובדי בית הדין דרך רשויות הרווחה, ועד לדיינים. מיותר לציין כי מעולם לא הכרתי את האב, לא שמעתי את שמו ולא ראיתי את תמונתו. בית הדין נוכח כי שני הילדים הופכים להיות קורבנות במאבק הגירושין, ולצערי עלי לקבוע כי הסיבה לכך היא האם. אומר באופן מליצי כי האם מחבקת אותם חיבוק דוב עד שעוד מעט פורחת נשמתם - לולי התערבות בית הדין. אב בית הדין הרב מייזלס שליט"א, התייסר קשות נוכח מצבם של הילדים. שוחחנו רבות על מקרה זה, וגם בשעות הקטנות של הלילה, ותמיד הדברים נסובו על מצבם החמור של הילדים וכיצד ניתן להושיעם. מעולם לא שמעתי ולו ברמז מהאב"ד כי האב, עבודתו או מעמדו מהווים שיקול כלשהו לכאן או לכאן אלא רק סבלם של הילדים הציק לו מאד.

לפיכך אין בבקשת האם ובא כוחה לפסול את ההרכב כל הגיון.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הרב אריה אוריאל – דיין

מצטרף למסקנות

הרב אברהם זרביב – דיין

לאור האמור מחליט בית הדין כדלהלן:

- א. בקשת האם ובא כוחה לפסילת הרכב בית הדין הוגשה בחוסר תום לב מובהק, ונרחית על הסף.
- ב. בית הדין מחייב את האם בתשלום הוצאות בגין בזבוז זמן שיפוטי רב ביותר של בית הדין בסך 25,000 ₪.
- ג. על המזכירות להעביר החלטה זו למרכז לגביית קנסות לצורך גביית התשלום הנ"ל, באמצעות הטפסים המתאימים.
- ד. כל החלטות בתיקי הצדדים שניתנו ע"י בית הדין עד היום הן בתוקפן.

מותר לפרסם ללא כל פרט מזהה !

ניתן ביום א' באדר ב' התשע"ט (08/03/2019).

הרב אברהם דב זרביב

הרב אריה אוריאל

הרב אברהם מייזלט